

Leerorkest brengt leven in de brouwerij

Een Leerorkest op school opzetten? Klinkt leuk, maar wat komt daar zoal bij kijken? Drie jaar geleden heeft Hester Schaap de handschoenen opgepakt en het resultaat smaakt naar meer. Dus handen uit de muzikale mouwen!

INTERVIEW **HESTER SCHAAP** FOTO'S **PAUL GEERTSMA**

Wil je kinderen echt gelijke kansen geven? Dan moet je instrumentale muziekles aanbieden op school. Het liefst kosteloos zodat iedereen eraan kan deelnemen. Dat was precies mijn doel met het van de grond krijgen van een heus Leerorkest in het schooljaar 2024-2025. De kinderen wilden wel: we hadden in eerste instantie plek voor 42 leerlingen, maar dit werd al gelijk uitgebreid naar 56. Afgelopen jaar deden er zelfs 64 kinderen mee en voor

aankomend schooljaar is er plek voor maar liefst 70 leerlingen. Dit klinkt wellicht als appeltje-eitje, maar niets is minder waar: bij het opzetten van een leerorkest op school komt nogal wat kijken.

Opzetfase

Een leerorkest beginnen kun je niet alleen, je zult als school samenwerkingen moeten aangaan. Maak voor jezelf een kort overzicht van de mogelijkheden en

de wensen die jullie als school hebben om het initiatief te laten slagen. In mijn plan heb ik toegelicht wat voor meerwaarde een dergelijk orkest heeft en een begroting bijgevoegd. Dit plan was in mijn geval snel gemaakt. Ik had al duidelijk voor ogen hoe het leerorkest er bij ons op school uit zou kunnen zien. Daarnaast heb ik een aantal digitale gespreksmomenten gehad met Joris van der Grinten van Stichting Leerorkest – zie kader – om de opzet te

‘Het meegeven van instrumenten naar huis was eerst een beetje eng’

bespreken en verder te ontwikkelen. Onze school is aangesloten bij een culturele aanbieder waar ik mijn plannen eveneens aan kon voorleggen, onder meer aan een enthousiasteling die mij wilde helpen om docenten te vinden. Zelf heb ik een aardig netwerk binnen de muzieksector in de regio waar ik gebruik van heb gemaakt bij het zoeken naar partners om het Leerorkest te kunnen laten slagen. In overleg met mijn directie heb ik een samenwerkingsovereenkomst opgesteld die voorafgaand aan de werkzaamheden zijn ondertekend zodat de school en de muziekdocent in bescherming worden genomen in geval van conflict.

Financiering

De begroting was redelijk eenvoudig in kaart te brengen. De grootste kosten zijn uiteraard de docenten en vakspecialist muziek. Ook hebben wij gebruik gemaakt van het aanbod van het instrumentendepot in Amsterdam. Je kunt daar, na een akkoord op je plannen, voor een klein bedrag per jaar instrumenten huren om in het Leerorkest te gebruiken. Daarnaast zijn er nog kleine kostenposten om rekening mee te houden. In ons geval het kopen van rieten voor de houtblazers, het huren van de gymzaal voor de slagwerklessen en de orkestrepetities en tot slot de concertlocatie. Houd rekening met

een bedrag van tussen de € 15.000 en € 20.000. Het vrijmaken van dit bedrag was in mijn geval geen probleem, omdat mijn school in een focuswijk staat; daardoor zijn er veel subsidiemogelijkheden voor het verzorgen van een naschools aanbod, waar wij bovendien toe zijn verplicht. De invulling daarvan mogen we zelf bepalen.

Mocht het voor jouw school wel een probleem zijn om het geld bij elkaar te krijgen of vrij te maken? Neem dan contact op met Stichting Leerorkest. Verder zijn er tal van fondsen om het benodigde bedrag bij elkaar te krijgen. Stichting Leerorkest kan hier ook in ondersteunen.

Vormgeven

Je plan is goed gekeurd en het geld is binnen. Gefeliciteerd! Maar nu begint pas het echte werk. De organisatie heb ik zo veel mogelijk binnen mijn taakuren gedaan als vakspecialist muziek. Daarnaast heb ik er op vrijwillige basis tijd in gestoken zodat mijn school geen coördinatiekosten had. Toen het Leerorkest eenmaal een jaar op gang was en iedereen binnen de school zag wat voor succes het is, was het mogelijk om in het volgende schooljaar verschillende coördinerende taken uit te besteden.

Het bij elkaar zoeken van alle docenten vond ik de grootste uitdaging. Zo was het vinden van een klarinet- en trombone-docent pas een week voor aanvang van de start rond. Vervolgens kwamen al snel flinke verschillen tussen docenten naar voren, ook omdat ik zelf nog niet zo goed wist hoe het precies zou lopen. Wat hielp was het volgen van de workshop pedagogisch tact. Veel instrumentalisten hebben namelijk geen of weinig didactische vaardigheden opgedaan in hun studie, terwijl dat van groot belang is voor het lesgeven. Dit geldt zeker voor de populariteit van onze school en wanneer het niet om individuele leerlingen gaat maar een klein groepje.

Enthousiasmeren

Nu is het tijd om de leerlingen enthousiast te maken! Zorg dat zij weten wat ze kunnen kiezen, laat ze de instrumenten voor zover mogelijk alvast een keer proberen. Als je de optie hebt, laat de

desbetreffende docent dan al een keer langs komen om kennis te maken. Kinderen kiezen vaak niet eens zo zeer het instrument, maar meer de docent. Een fijne docent doet wonderen!

Het is aan te raden om ouders op de hoogte te stellen van wat het inhoudt wanneer hun kind zich aanmeldt voor het Leerorkest. Voor mij reden om een oudermiddag te organiseren om extra informatie te geven en vragen te beantwoorden.

Logistieke kant

Zelf heb ik de logistieke taken op mij genomen en een muziekdocent heeft het artistieke plan gemaakt. Helaas viel deze docent gaandeweg het eerste jaar uit. Daarop heb ik beide taken op mij genomen, iets wat niet aan te raden is. Ik was tevens de contactpersoon binnen de school, omdat ik ook groepsleerkracht ben en daardoor alle kinderen en veel ouders en alle collega's ken. Dit heeft

beslist meerwaarde. Het van de grond krijgen van een Leerorkest vraagt namelijk om flexibiliteit van iedereen; een vast aanspeekpunt met een groot netwerk is daarvoor erg handig.

‘Het van de grond krijgen van een Leerorkest vraagt om flexibiliteit’

Ons leerorkest is opgenomen in het naschoolse aanbod. Meedoen hieraan is facultatief, naast de AMV-lessen die iedereen elke week standaard van mij krijgt; overigens kan een school er ook

voor kiezen om het Leerorkest in plaats van de AMV-lessen aan te bieden. Dit vraagt wel om meer flexibiliteit van alle groepsleerkrachten.

De lessen vinden plaats in de verschillende klassenlokalen en voor de orkestrepetities maken wij gebruik van de gymzaal. De kinderen nemen, nadat hun ouders de bruikleenovereenkomst hebben getekend, het instrument mee naar huis, met uitzondering van de grote instrumenten en het slagwerk. In het begin wel een beetje eng, vooral wanneer je soms tijdens de les ziet hoe gemakkelijk sommige leerlingen met de instrumenten omgaan. Toch hebben we de afgelopen twee jaar slechts één instrument wegens een defect – veroorzaakt door een leerling – moeten ruilen.

Instrumentkeuze

Het Leerorkest is bij ons uitgesmeerd over het gehele schooljaar. De eerste periode

om ze alvast kennis te laten maken met het Leerorkest waar zij na de zomervakantie ook aan mogen deelnemen. Bij zo'n concert zijn er alleen maar winnaars en iedereen is trots. Wat een enorm genot!

Doe het!

De opstart kostte weliswaar veel tijd, inzet en geduld, maar nu het eenmaal loopt hebben we er relatief weinig werk aan. En ons orkest groeit! Kinderen genieten van het samen muziek maken, zelfs facultatief. Ingegeven door het succes starten we in het nieuwe schooljaar met maar liefst twee orkesten: een A-orkest (groep 7/8) en een B-orkest (groep 5-6), met beide plek voor 35 leerlingen.

Ik had zelf nooit durven dromen dat het Leerorkest zo'n succes zou kunnen worden. Uiteindelijk maakt het niet uit of je het rechtsom of linksom doet, maar doe het! Het is een project voor de lange adem, maar wanneer je gaandeweg ziet wat het oplevert is het alle inspanning meer dan waard.

Hester Schaap is vakspecialist muziek en lid van de redactie van De Pyramide.

– van de zomer- tot de herfstvakantie – staat volledig in het teken van kennis maken met de instrumenten en docenten. Deze tijd wordt ook benut om te komen tot een passende instrumentkeuze voor elke leerling die deel wil nemen. In de aanloop naar de start zet ik elke week tijdens de muziekles een ander instrument centraal. Ik vertel hier wat over en laat een stukje horen – een of twee noten is al voldoende. Vervolgens leg ik uit hoe je op het instrument speelt en geef kinderen de kans om het ook te proberen.

Daarnaast wordt er in deze eerste periode een instrumentencarrousel georganiseerd waar de leerlingen in een uurtje kort kennis maken met alle docenten en hun instrument. Aan de hand hiervan vullen de kinderen een top drie in met als doel dat alle kinderen sowieso een van deze instrumenten krijgen. Na de herfstvakantie krijgen de kinderen te horen welk instrument zij het aankomende jaar mogen leren bespelen. Bij de eerste les worden de instrumenten, met bruikleenovereenkomst, uitgedeeld.

Orkestrepetities

Elke maandag wordt er van 14.15 tot 15.00 uur muziekles gegeven in groepjes van maximaal zeven leerlingen, afgewisseld met orkestrepetities onder leiding van onze dirigent. De frequentie van orkest-

repetities wordt hoger naarmate het schooljaar vordert. Leerlingen leren eerst hun instrument kennen en beheersen. Daarna volgt het frequenter samenspelen, want het is belangrijk dat de kinderen hier snel ervaring in opdoen. De leerlingen houden in principe het hele jaar het gekozen instrument. Dat vraagt vaak ook doorzettingsvermogen en aanmoediging.

‘Het maakt niet uit of je het rechtsom of linksom doet, maar doe het’

Afronding

We sluiten het jaar af met een concert in een kerk dichtbij school voor ouders, vrienden, groepsleerkrachten, schoolgenoten en andere geïnteresseerden. Iedereen die wil komen is welkom! Het concert staat in het teken van een thema, met tussen de muziekstukjes door een kort verhaal. Tevens wordt er een gastoptreden verzorgd door groep 4 op de blokfluit – geleerd tijdens AMV –

Stichting Leerorkest Nederland

Op de website van Stichting Leerorkest Nederland staat veel informatie over wat er zoal bij het opzetten van een Leerorkest komt kijken. Ook vind je op de site een voorbeeld voor het maken van een projectplan en tal van templates die je zo kunt gebruiken. Verder biedt de stichting verschillende gratis trainingen aan voor docententeams, variërend van differentiatie tot pedagogisch tact, veiligheid in de groep, neurodiversiteit en ga zo maar door. Het adres is: leerorkest.nl